

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนที่ใช้ในห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 1

สมมติฐานที่ตั้งไว้มี 2 ประการ ประการแรก คือ การจัดหมู่ที่เหมาะสมสำหรับหนังสือแบบเรียนในห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ คือการจัดหมู่แบบกลุ่มประสบการณ์ ประการที่สองคือ ความรู้และประสบการณ์ของครูบรรณารักษ์ มีผลต่อการใช้ระบบการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สปช. ในเขตการศึกษา 1

เพื่อพิสูจน์สมมติฐานดังกล่าว จึงได้ดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ รวบรวมประชากรได้จากครูบรรณารักษ์ผู้ดูแลรับผิดชอบงานห้องสมุดกลุ่มโรงเรียน ในเขตพื้นที่ 5 จังหวัด คือ นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร และสมุทรปราการ รวมทั้งสิ้น 110 กลุ่มโรงเรียน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 103 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 93.6

แบบสอบถามดังกล่าวแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ถามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ถามเรื่องระบบการจัดหมู่ที่ใช้อยู่ปัจจุบัน วิธีการจัดหมู่ และความคิดเห็นที่มีต่อระบบนั้น ๆ และตอนที่ 3 ถามถึงความต้องการรูปแบบการจัดหมู่หนังสือและเหตุผล

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science : SPSS) โดยคิดค่าของคำตอบเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ลักษณะเฉพาะของครูบรรณารักษ์

ครูบรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อายุ 34-38 ปี (38.8%) รองลงมา

อายุ 27-33 ปี (28.2%) และอายุ 39-44 ปี ตามลำดับ ส่วนจำนวนน้อยที่สุด (1%) มีอายุ 55 ปีขึ้นไป แสดงว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามจำนวนมากมีอายุระหว่าง 27-44 ปี

วุฒิการศึกษาของครูบรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี (96.2%) จบปกค.สูง หรือ พ.ม. (1.9%) เท่ากับผู้ที่จบปริญญาโท

ครูบรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถาม จบการศึกษาระดับต่าง ๆ มีวิชาเอกที่แตกต่างกันถึง 19 วิชา ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่จบวิชาเอกภาษาไทยจำนวนสูงสุด (13.6%) รองลงมาได้แก่วิชาเอก บรรณารักษศาสตร์และการประถมศึกษา จำนวนเท่ากัน (11.7%) แสดงให้เห็นว่า ครูบรรณารักษ์ มีพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน ครูบรรณารักษ์จำนวนน้อยเท่านั้นที่มีความรู้ทางบรรณารักษ์จากสถาบันที่จบ การศึกษา

ส่วนวุฒิทางบรรณารักษ์ของครูบรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูบรรณารักษ์ จำนวนสูงสุด (73.8%) ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ รองลงมาจบปริญญาตรีสาขาบรรณารักษศาสตร์ (11.7%) และเรียนวิชาโทบรรณารักษศาสตร์ในระดับปกค.สูงหรือปริญญาตรี (9.7%) จำนวนน้อยที่สุด จบการศึกษาระดับปกค.สูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ (1.9%)

1.2 พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการจัดหม่หนังสือ

สำหรับแหล่งความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานการจัดหม่หนังสือนั้น ครูบรรณารักษ์ที่ผ่านการเรียน วิชาการใช้ห้องสมุดมี 54 คน (52.4%) ซึ่งจำนวนใกล้เคียงกับบรรณารักษ์ที่ไม่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด ซึ่งมี 49 คน (47.6%) ส่วนครูบรรณารักษ์ที่ไม่เคยอบรมหรือสัมมนา มีจำนวน 27 คน (26.2%) น้อยกว่า ครูบรรณารักษ์ที่เคยเข้าอบรมหรือสัมมนา ซึ่งมีจำนวน 76 คน (73.8%) กล่าวคือ ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ เคยอบรมหรือสัมมนา

ด้านสถานที่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สปช. เขตการศึกษา 1 เคยเข้ารับการฝึกอบรมวิชาการใช้ห้องสมุดมาจำนวน 1 ครั้ง พบว่า ครูบรรณารักษ์จำนวนสูงสุด (20.4%) เคยเข้ารับการฝึกอบรมจากวิทยาลัยครูโดยเฉพาะวิทยาลัยครูนครปฐม มีครูบรรณารักษ์เคยเข้ารับการอบรม แล้วมากที่สุด (13 คน) รองลงมาคือ วิทยาลัยครูเพชรบุรี (6 คน) และวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จ (2 คน) นอกจากนั้นได้แก่ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูจันทระเกษม และวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยการณ จำนวนเท่ากัน (1คน)

หน่วยศึกษานิเทศก์คือสถาบันอันดับต่อมาที่จัดการฝึกอบรมวิชาการใช้ห้องสมุดจำนวนครั้ง รองลงมา (19.4%) และมหาวิทยาลัย (2.9%) ตามลำดับ ส่วนครูบรรณารักษ์จำนวนน้อยที่สุด (1.9%) เคยฝึกอบรมมาจากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และอื่นๆ (4.9%) ได้แก่ การจัดฝึกอบรมโดย ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน (3 ครั้ง) และโครงการจัดห้องสมุดกลุ่ม (2 ครั้ง)

1.3 ประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงานของครูบรรณารักษ์ พบว่า ครูบรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนมากที่สุด (55.3%) มีอายุราชการระหว่าง 11-15 ปี รองลงมาได้แก่ 6-10 ปี (23.3%) และ มากกว่า 15 ปี (19.4%) ครูบรรณารักษ์จำนวนน้อยที่สุดมีอายุราชการ 1-5 ปี (1.9%) สรุปได้ว่า ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่รับราชการมานานอยู่ในช่วง 11-15 ปี ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ครูบรรณารักษ์เหล่านี้ เป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานสูง

เนื่องจากโครงสร้างอัตรากำลังของ สปช. มิได้กำหนดตำแหน่งบรรณารักษ์และ คุณสมบัติของบรรณารักษ์ไว้ ดังนั้นผู้ที่ปฏิบัติงานห้องสมุดคือ อาจารย์หรือครูที่จบวิชาเอกต่างสาขากัน ผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามจึงปรากฏว่า ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ (98.0%) เริ่มต้นรับราชการ ในตำแหน่งอาจารย์หรือครู นอกจากนี้ประสบการณ์ของครูบรรณารักษ์ในการปฏิบัติงานห้องสมุด มากที่สุดคือ 1-3 ปี (42.7%) รองลงมา (28.2%) ปฏิบัติงานห้องสมุดต่ำกว่า 1 ปี และระหว่าง 4-6 ปี (22.3%) และจำนวนน้อยที่สุด ปฏิบัติงานห้องสมุดมากกว่า 6 ปี (6.8%) สรุปได้ว่า แม้ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่จะรับราชการมานาน แต่ก็มีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุดน้อย และส่วนใหญ่ ไม่มีพื้นความรู้ทางบรรณารักษ์

นอกจากรับผิดชอบงานห้องสมุด ครูบรรณารักษ์ยังปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบอื่น ซึ่งจำนวนสูงสุด (63.1%) ต้องเป็นผู้ดูแลงานห้องสมุดกลุ่มโรงเรียน รองลงมา เป็นครูประจำชั้น (37.9%) และอื่น ๆ (34.0%) ได้แก่ เป็นครูผู้สอนในวิชาพิเศษ (11 คน) ครูวิชาการสำนักงานกลุ่ม โรงเรียน (10 คน) หัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน (6 คน) ครูวิชาการโรงเรียน (5 คน) เจ้าหน้าที่การเงิน (2 คน) และเจ้าหน้าที่พัสดุโรงเรียน (1 คน)

กลุ่มวิชาที่ครูบรรณารักษ์สอนมากที่สุด คือ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (51.5%) รองลงมาคือ กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ (35.9%) และกลุ่มทักษะภาษาไทย (31.1%)

สำหรับแหล่งที่ครูบรรณารักษ์ได้ความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดหนังสือแบบเรียน ส่วนใหญ่ศึกษาจากระบบที่ปฏิบัติอยู่แล้วในห้องสมุด (43.7%) รองลงมา ศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์จากสถาบันที่สำเร็จการศึกษา (34.0%) และได้รับการอบรมด้านห้องสมุด (21.4%)

1.4 ขนาดของโรงเรียน

ด้านขนาดของโรงเรียนที่ครูบรรณารักษ์ปฏิบัติงานอยู่ พบว่า เป็นแบบที่ 2 มากที่สุด (37.9%) คือ มีจำนวนนักเรียน 121-300 คน รองลงมาคือ แบบที่3 มีนักเรียน 301-600 คน จำนวนน้อยที่สุด (2.9%) มีนักเรียนอยู่ในช่วง 1,201-1,500 คน แสดงว่าห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนในเขตการศึกษา 1 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนไม่มาก

ตอนที่ 2 ระบบการจัดหมู่ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน วิธีการจัดหมู่และความเห็นที่มีต่อระบบนั้น ๆ

2.1 การจัดเก็บหนังสือแบบเรียนและระบบการจัดหมู่ที่ใช้

ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน สปช. มีวิธีการจัดเก็บหนังสือแบบเรียนโดยจัดแยกหนังสือแบบเรียนออกจากหนังสืออื่นจำนวนมากที่สุด (86.4%) เหตุผลคือ เพื่อให้ผู้ใช้ค้นหาหนังสือได้ง่ายขึ้น (73.0%) เพื่อความสะดวกในการค้นคว้าของครูผู้สอน (71.9%) และเพื่อความเป็นสัดส่วนเป็นระเบียบเรียบร้อย (56.2%) นอกจากนี้ เพื่อความสะดวกในการจัดแบ่งเนื้อหาวิชาตามแบบกลุ่มประสบการณ์

2.2 เห็นความจำเป็นกับการจัดเก็บหนังสือแบบเรียน

เพื่อพิสูจน์ว่า เห็นความจำเป็นต่อการจัดเก็บหนังสือแบบเรียนหรือไม่นั้น ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ 17 พบว่า ครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษทั้ง 27 คน เลือกวิธีจัดแยกหนังสือแบบเรียนออกจากหนังสืออื่น จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 96.3

ส่วนครูบรรณารักษ์ที่เคยเข้ารับการสัมมนาเกี่ยวกับห้องสมุดและไม่เคยเข้ารับการอบรมดังกล่าว มีร้อยละของการจัดหนังสือแบบแยกและแบบรวมในสัดส่วนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ตารางที่ 18) กล่าวคือ ครูบรรณารักษ์ที่ไม่เคยเข้ารับการสัมมนาเกี่ยวกับห้องสมุดใช้ชีวิตจัดแยกหนังสือแบบเรียนออกจากหนังสือทั่วไป ร้อยละ 23.3 และเลือกจัดรวมหนังสือแบบเรียนกับหนังสือทั่วไป ร้อยละ 2.9 ในขณะที่ครูบรรณารักษ์ที่เคยผ่านการสัมมนาจะเลือกจัดแยกหนังสือแบบเรียนออกจากหนังสือทั่วไป ร้อยละ 42.7 และเลือกจัดรวมหนังสือแบบเรียนกับหนังสืออื่น ร้อยละ 31.0

นอกจากนี้ ครูบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบเป็นผู้ดูแลงานห้องสมุดกลุ่มโรงเรียน เลือกวิธีการจัดแยกหนังสือแบบเรียนถึง 53 คน (81.5%) มากกว่าครูบรรณารักษ์ที่เลือกวิธีจัดรวมหนังสือแบบเรียนกับหนังสืออื่น ซึ่งมีเพียง 12 คน (18.5%)

2.3 ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ กับเหตุผลในการจัดแยกหนังสือแบบเรียน

เพื่อต้องการทราบว่า ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์มีผลต่อเหตุผลของการแยกหนังสือแบบเรียนอย่างไร จากการสอบถามครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ จึงทราบเหตุผลว่าการที่แยกหนังสือแบบเรียนออกจากหนังสือทั่วไปก็เพื่อให้ผู้ใช้ค้นหาได้ง่ายขึ้น เพื่อความสะดวกในการค้นคว้าของครูผู้สอน และเพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดแบ่งเนื้อหาวิชาตามกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ที่เรียนรัฐวิชาการใช้ห้องสมุดมา ครูบรรณารักษ์ที่รับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับห้องสมุด

2.4 ประสบการณ์ในการทำงานกับเหตุผลในการจัดแยกหนังสือแบบเรียน

นอกเหนือจากการทำงานในห้องสมุด ครูบรรณารักษ์ยังมีหน้าที่ความรับผิดชอบอื่นอีก สำหรับครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานโดยเป็นครูธุรการและเป็นเจ้าหน้าที่ไลตทัศน์วัสดุ ให้เหตุผลในการจัดแยกหนังสือแบบเรียนออกจากหนังสืออื่นเหมือนกันคือ เพื่อให้ผู้ใช้ค้นหาได้ง่ายขึ้นและเพื่อความสะดวกในการค้นคว้า

2.5 เหตุผลและผลหลังการจัดหมู่

ผลที่ได้รับหลังการจัดแยกหนังสือแบบเรียนออกจากหนังสืออื่น (ตารางที่ 25) ปรากฏว่า ให้ผลที่สอดคล้องกับเหตุผลในการจัดแยกหนังสือแบบเรียน (ตารางที่ 16) กล่าวคือ ทำให้ผู้ใช้ค้นหาหนังสือแบบเรียนได้สะดวกขึ้น (78.7%) จัดเรียงหนังสือขึ้นชั้นได้ง่ายขึ้น (67.4%) ครูผู้สอนสามารถใช้หนังสือแบบเรียนเพื่อประกอบการเรียนการสอนมากขึ้น (60.7%) และบรรณารักษ์ให้บริการได้สะดวกขึ้น (49.4%)

สำหรับเหตุผลของครูบรรณารักษ์ที่จัดรวมหนังสือแบบเรียนไว้กับหนังสืออื่นจำนวนมากที่สุด (64.3%) ให้เหตุผลว่า เพื่อความสะดวกในการค้นคว้า รองลงมา (35.7%) ให้เหตุผลว่า เพราะหนังสือแบบเรียนเป็นหนังสือวิชาการประเภทหนึ่งเช่นกัน จึงไม่ควรจัดแยกไว้ต่างหาก

ส่วนระบบการจัดหมู่หนังสือที่ใช้ในห้องสมุดและระบบการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนให้ผลตรงกัน คือ ครูบรรณารักษ์นิยมใช้ระบบการจัดหมู่แบบกลุ่มประสบการณ์สำหรับหนังสือทั่วไปและหนังสือแบบเรียน

2.6 วิธีการจัดหมู่

เมื่อสอบถามถึงคู่มือที่ใช้ในการให้เลขหมู่หนังสือแบบเรียน พบว่า ครูบรรณารักษ์ใช้คู่มือให้เลขหมู่หนังสือแบบกลุ่มประสบการณ์ของ สปช. มากที่สุด (54.4%) รองลงมาเป็นคู่มือการจัดหมู่ระบบทศนิยมของดีวี่ (41.7%) คำถามเดียวกันนี้ให้ผลสอดคล้องกันสำหรับครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษ์

การใช้คู่มือในการให้เลขหมู่หนังสือแบบเรียน ในตารางที่ 28-29 จึงเป็นเหตุเป็นผลกับระบบการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนที่ครูบรรณารักษ์เลือกใช้ (ดูตารางที่ 27) โดยมีหลักในการให้เลขเรียกหนังสือที่ใช้กับระบบต่าง ๆ คือ ใช้เฉพาะเลขหมู่หนังสือทั้งหมดมากที่สุด (40 คน) รองลงมา นำเลขเรียกหนังสือทั้งระบบมาใช้ (28 คน)

ขนาดของโรงเรียน หรืออีกนัยหนึ่งคือ จำนวนของนักเรียน มีผลต่อการพิจารณาจัดสรรงบประมาณห้องสมุด (ดูภาคผนวก จ) กล่าวคือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อยย่อมได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อยกว่าโรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมาก จากตารางที่ 14 ส่วนใหญ่กลุ่มโรงเรียนที่ตอบแบบสอบถามจะมีนักเรียน 121-600 คน แสดงว่าโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งของห้องสมุดกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จึงได้รับงบประมาณน้อย

ผลจากการวิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สปช. ขนาดต่าง ๆ เลือกใช้การจัดหมู่หนังสือแบบกลุ่มประสบการณ์ของ สปช. มากที่สุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดหมู่และรูปแบบที่ต้องการ

3.1 ความสามารถในการกำหนดเลขหมู่หนังสือแบบเรียน

พบว่า ส่วนใหญ่ครูบรรณารักษ์ไม่มีปัญหาในการกำหนดเลขหมู่หนังสือแบบเรียน โดยสามารถกำหนดเลขหมู่หนังสือแบบเรียนได้ทุกครั้งและกำหนดได้บางครั้ง ในจำนวนที่เท่ากัน (31.1%)

ด้านความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ที่มีต่อการจัดหมู่หนังสือ พบว่า กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นกลุ่มวิชาที่มีปัญหาในการจัดหมู่หนังสือมากที่สุด (21.3%) แต่ก็มีผู้ไม่ตอบคำถามนี้เป็นจำนวนมาก (40.7%) ซึ่งอาจตีความได้ว่า ครูบรรณารักษ์ที่คิดว่าไม่มีปัญหามีจำนวนมากกว่าครูบรรณารักษ์ที่มีความเห็นว่ามีปัญหา

3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดหมู่หนังสือแบบเรียน

ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน สปช. เขตการศึกษา 1 ให้ความเห็นเกี่ยวกับระบบการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนโดยจำแนกตามลำดับความเหมาะสมว่า ระดับความเหมาะสมมากที่สุด คือ ควรเป็นระบบที่มีสัญลักษณ์สั้น กระทัดรัดและจำง่าย (28.2%) เหมาะสมมาก คือ มีการเรียงลำดับหมวดวิชาที่แบ่งย่อยเป็นไปตามทฤษฎีทางวิชาการ (51.5%) เหมาะสมปานกลาง คือ ต้องมีความละเอียดในหมวดวิชาที่แบ่งย่อย (40.8%) ระดับที่เหมาะสมน้อย คือ มีการเว้นที่ไว้สำหรับวิชาที่เกิดขึ้นใหม่ได้เอง (10.7%) และไม่เหมาะสมเลย คือ ความละเอียดของตราชั้น (7.8%)

ผลการวิจัยปรากฏว่า ระบบการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนตามความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ตอบว่า การจัดหมู่แบบกลุ่มประสบการณ์มีความเหมาะสมมาก 21.4% เหมาะสมปานกลาง 15.5% และ เหมาะสมน้อย 1.0% ระบบทศนิยมของดิวี่มีผู้ตอบว่าเหมาะสมมากที่สุด 1 คน (1.0%) เหมาะสมมาก 8.7% และเหมาะสมปานกลาง 1.9% ส่วนแบบผลระหว่างระบบทศนิยมของดิวี่กับแบบกลุ่มประสบการณ์ ครูบรรณารักษ์มีความเห็นว่า เป็นระบบที่เหมาะสมมาก 7.8% และเหมาะสมปานกลาง 5.8%

3.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดหมู่หนังสือ

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการทำงานเกี่ยวกับการจัดหมู่หนังสือแบบเรียน ซึ่งพบว่า เป็นปัญหามากที่สุดและเป็นปัญหามากคือ บุคลากรมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบหลายอย่าง ทำให้มีเวลาทำงานห้องสมุดน้อย 47.6% และ 25.2% ตามลำดับ ที่เป็นปัญหาระดับปานกลางคือ มีคู่มือการจัดหมู่แต่ไม่เหมาะสม (36.9%) ส่วนที่เป็นปัญหาน้อย คือ ไม่สะดวกในการจัดเรียงหนังสือขึ้นชั้นและการให้บริการ (38.8%) และเป็นปัญหาน้อยที่สุดคือ คู่มือเป็นภาษาต่างประเทศ ทำให้เข้าใจยาก (31.1%)

3.4 ระบบที่เหมาะสมที่สุดตามความเห็นของครูบรรณารักษ์

สำหรับระบบที่เหมาะสมที่สุดตามความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถามคือ การจัดหมู่หนังสือแบบผลระหว่างระบบทศนิยมดิวี่กับแบบกลุ่มประสบการณ์ (30.1%) และแบบกลุ่มประสบการณ์ (29.1%)

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ได้ผลสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 เพียงอย่างเดียว กล่าวคือ สมมติฐานข้อ 1 ตั้งไว้ว่า การจัดหมู่ที่เหมาะสมสำหรับหนังสือแบบเรียนในห้องสมุดโรงเรียน สปช. คือแบบกลุ่มประสบการณ์ (สปช.) แต่ผลที่ได้จากการวิจัยปรากฏว่า การจัดหมู่ที่ครูบรรณารักษ์เห็นว่าเหมาะสมกับการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนมากที่สุดมี 2 ระบบคือ แบบกลุ่มประสบการณ์ และแบบผสมระหว่างระบบเทคนิคของคิวอี้กับแบบกลุ่มประสบการณ์

ทั้งแบบกลุ่มประสบการณ์ และแบบผสมระหว่างระบบเทคนิคของคิวอี้กับแบบกลุ่มประสบการณ์ มีผู้เลือกตอบในอัตราส่วนร้อยละ 29.1 และร้อยละ 30.1 ซึ่งถือว่า มีค่าเท่ากันในทางสถิติ (ไม่ต่าง) สำหรับการการจัดหมู่ตามแบบสปช. นั้น นอกจากครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่จะใช้สำหรับการจัดหมู่หนังสือทั่วไปแล้ว หลังจากแยกหนังสือแบบเรียนออกจากหนังสืออื่นในห้องสมุด ก็ใช้การจัดหมู่แบบกลุ่มประสบการณ์อีก และเมื่อถามความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ ผลจึงปรากฏว่า แบบกลุ่มประสบการณ์เป็นการจัดหมู่หนังสือที่คิดว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดสำหรับการจัดหมู่หนังสือแบบเรียน ผลที่ได้มีความสอดคล้องเป็นเหตุเป็นผล ดังผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในตารางที่ 27-29 และ 37 อีกประการหนึ่งโรงเรียน สปช. เป็นโรงเรียนในสังกัดของ สปช. ดังนั้นแนวโน้มของการจัดหมู่หนังสือจึงจะไปตามหน่วยงานต้นสังกัดของตน ซึ่งเป็นผู้จัดการอบรมขึ้น การที่สปช. จัดอบรมบุคลากรขึ้นและได้จัดทำคู่มือที่เป็นแนวทางให้แก่ครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีความรู้ทางบรรณารักษ์ ย่อมทำให้การปฏิบัติงานของบรรณารักษ์สะดวกยิ่งขึ้น การจัดหมู่แบบกลุ่มประสบการณ์ จึงเป็นที่นิยมมากในการจัดหมู่หนังสือห้องสมุดโรงเรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิ่งที่น่าสังเกตคือ การจัดหมู่แบบผสมระหว่างระบบเทคนิคคิวอี้และแบบสปช. เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนที่ครูบรรณารักษ์เห็นว่าเหมาะสมที่สุด ซึ่งผลจากการสอบถามข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับระบบการจัดหมู่ในห้องสมุดใช้อยู่ในปัจจุบัน (ตารางที่ 27) ปรากฏว่า มีผู้ใช้การจัดหมู่แบบผสมระหว่างระบบเทคนิคของคิวอี้กับแบบกลุ่มประสบการณ์เพียง 26.2% รองมาจากแบบกลุ่มประสบการณ์ (34.0%) และระบบเทคนิคคิวอี้ (28.8%) ซึ่งหลังจากแยกหนังสือแบบเรียนออกจากหนังสือทั่วไป การจัดหมู่แบบผสมมีผู้ใช้เพียง 13.6% รองลงมาจากจำนวนผู้ใช้แบบกลุ่มประสบการณ์ (37.9%) และแบบอื่นๆ (16.5%) แต่เมื่อสอบถามความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ถึงความต้องการรูปแบบการจัดหมู่หนังสือแบบเรียน (ตารางที่ 37) ปรากฏว่า แบบผสมระหว่างระบบเทคนิคคิวอี้กับแบบกลุ่มประสบการณ์ เป็นการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนที่ครูบรรณารักษ์เห็นว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด

สำหรับเหตุผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อสังเกตว่า ทำไมครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนที่มีการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนตามแบบกลุ่มประสบการณ์ จึงมีความต้องการจัดหมู่แบบผสมเท่ากับการจัดหมู่แบบกลุ่มประสบการณ์นั้น สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การจัดหมู่แบบสปรซ. ยังไม่เป็นที่พอใจของครูบรรณารักษ์ เพราะการจัดหมู่แบบสปรซ. นั้นไม่สามารถวิเคราะห์เลขหมู่ได้อย่างละเอียดหรือมีความเฉพาะเจาะจงเพียงพอ จึงเกิดความคิดในการผสมรูปแบบการจัดหมู่หนังสือขึ้นใช้ใหม่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของระบบ รวมทั้งให้เกิดการคล่องตัวในการทำงานมากขึ้น
2. ระบบทศนิยมดิวอี้ เป็นระบบที่มีความเป็นสากลมีสัญลักษณ์เป็นตัวเลข มีผู้ใช้กันอย่างแพร่หลาย เพราะมีคุณสมบัตินៃระบบการจัดหมู่หนังสือที่ดี สามารถปรับปรุงระบบให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีเลขหมู่สำหรับหนังสือแบบเรียนโดยกำหนดสัญลักษณ์ 372.3 - 372.8 แขนวิชาต่างๆ เฉพาะสำหรับวิชาในโรงเรียนระดับประถม
3. ครูบรรณารักษ์ส่วนมากเคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดจากสถาบันการศึกษาของตน ซึ่งระบบทศนิยมดิวอี้เป็นระบบที่นิยมใช้ในการเรียนการสอนอย่างแพร่หลาย ระบบทศนิยมดิวอี้จึงเป็นระบบที่รู้จักกันดีในหมู่ครูบรรณารักษ์
4. จากการวิจัยพบว่า การอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดหมู่หนังสือ ซึ่งผู้จัดอบรมได้แก่วิทยาลัยครต่างๆ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต่างก็ใช้ระบบทศนิยมดิวอี้เป็นหลักเกณฑ์ในการฝึกอบรม ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมหรือสัมมนามักนำระบบที่ตนได้รับการอบรมหรือสัมมนามาใช้ในการปฏิบัติงานในห้องสมุด

อย่างไรก็ตาม ระบบทศนิยมดิวอี้ก็มีความละเอียด ซับซ้อนและยุ่งยากมากสำหรับผู้ที่ไม่เคยศึกษาทางบรรณารักษ์มาก่อน การปฏิบัติงานการจัดหมู่ต้องอาศัยทักษะและความชำนาญจึงจะสามารถจัดหมู่ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว สำหรับครูบรรณารักษ์ที่ต้องดูแลห้องสมุดและยังต้องเป็นครูผู้สอนในวิชาต่างๆ หรือมีหน้าที่ความรับผิดชอบอื่นนอกเหนือจากนี้ ทำให้มีเวลาน้อย ขาดการศึกษาระบบการจัดหมู่อย่างจริงจัง ระบบทศนิยมดิวอี้แม้จะไม่ยากจนเกินไปนักในความเห็นของบรรณารักษ์ แต่เป็นระบบที่ยากในความเห็นของครูบรรณารักษ์

ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่จะเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนที่ใช้ในห้องสมุดโรงเรียนแล้ว ครูบรรณารักษ์ส่วนหนึ่งเห็นว่า แบบกลุ่มประสบการณ์เป็นการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมแล้ว เพราะเป็นการจัดหมู่ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนโดยแบ่งออกเป็นกลุ่มวิชาได้ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ แต่การจัดหมู่แบบกลุ่มประสบการณ์ ก็ไม่สามารถวิเคราะห์เลขหมู่ได้ละเอียดเฉพาะเจาะจงจนเป็นที่พอใจ จึงมีการนำเอาระบบทศนิยมของดิวอี้ซึ่งสามารถแยกเนื้อหาให้ละเอียดออกได้อีก 10 หมวด ประกอบเข้าด้วยกันกับแบบกลุ่มประสบการณ์ตามความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์อีกกลุ่มหนึ่งจำนวนเท่ากัน จึงสรุปได้ว่าการจัดหมู่หนังสือที่มีประสิทธิภาพคือ แบบกลุ่มประสบการณ์และแบบผสมระหว่างระบบทศนิยมของดิวอี้กับแบบกลุ่มประสบการณ์

จากสมมติฐานข้อที่ 2 ความรู้และประสบการณ์ของครูบรรณารักษ์ มีผลต่อการใช้ระบบการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนของห้องสมุดโรงเรียน สปช. เขตการศึกษา 1

พบว่าครูบรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 34-38 ปี จบปริญญาตรีทางการศึกษา วิชาเอกภาษาไทย รองลงมาคือ วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และการประถมศึกษา ร้อยละ 73.8 เป็นผู้ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ครูบรรณารักษ์ที่ผ่านการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดจากสถาบันการศึกษามีจำนวนใกล้เคียงกับครูบรรณารักษ์ที่ไม่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด สำหรับการอบรมหรือสัมมนานั้น บรรณารักษ์ที่เคยได้รับการอบรมหรือสัมมนามีจำนวนมากกว่าบรรณารักษ์ที่ไม่เคยผ่านการอบรมหรือสัมมนา และคของการจัดอบรมวิชาห้องสมุดโรงเรียนให้แก่ครูบรรณารักษ์ คือ 1 ครั้ง หน่วยงานที่จัดการอบรมแก่ครูบรรณารักษ์บ่อยครั้งที่สุดคือ วิทยาลัยครู รองลงมาคือ หน่วยงานนิเทศก์ ทำให้ทราบว่า ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางบรรณารักษ์ ส่วนครูบรรณารักษ์ที่ได้รับความรู้ทางบรรณารักษ์จากการอบรมหรือสัมมนาก็มีจำนวนมาก แม้จะมีการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดน้อยครั้งก็ตาม

บรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุราชการระหว่าง 11-15 ปี เริ่มต้นรับราชการในตำแหน่งอาจารย์หรือครู ปฏิบัติงานในห้องสมุดมาแล้ว 1-3 ปี นอกจากรับผิดชอบงานห้องสมุดแล้ว ครูบรรณารักษ์เหล่านี้ส่วนใหญ่ต้องรับผิดชอบเป็นผู้ดูแลงานห้องสมุดกลุ่มโรงเรียน รองลงมาคือ เป็นครูประจำชั้นและสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยเป็นจำนวนมากที่สุด ครูบรรณารักษ์มักจะศึกษาวิธีการจัดหมู่หนังสือจากระบบเดิมที่ปฏิบัติอยู่แล้วในห้องสมุด รองลงมาได้จากการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์จากสถาบันที่สำเร็จการศึกษา สำหรับโรงเรียนที่ครูบรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ เป็นโรงเรียนแบบที่ 2 มีจำนวนนักเรียนระหว่าง 121-300 คน และแบบที่ 3 มีนักเรียน 301-600 คน สอดคล้องกับข้อมูลของสปช. ซึ่งกล่าวถึงโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด สปช. ว่ามีอยู่เป็นจำนวนมากและทุกภูมิภาคของประเทศไทย แต่ส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 90 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กและเล็กมาก

ความรู้เกี่ยวกับการจัดหมู่หนังสือ ครูบรรณารักษ์ได้มาจาก การศึกษาวิชาการใช้ห้องสมุดจากสถาบันการศึกษาและจากการอบรมสัมมนา วุฒิต่างการศึกษาในที่นี้แบ่งออกเป็น วุฒิครู คือ ผู้ที่จบการศึกษาจากสาขาต่างๆ ยกเว้นสาขาบรรณารักษศาสตร์ และวุฒิบรรณารักษ์คือ ผู้ที่จบทางสาขาบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งรวมถึงผู้ที่จบวิชาเอก วิชาโท และปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ด้วย

เมื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างคนที่มิ่วุฒิครุกับวุฒิบรรณารักษศาสตร์ที่มีผลต่อเหตุผลในการแยกหนังสือแบบเรียนออกจากหนังสืออื่น พบว่าไม่มีความแตกต่าง เพราะทั้งครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิต่างครุกับวุฒิต่างบรรณารักษ์เลือกเหตุผลในการแยกหนังสือแบบเรียนเหมือนกันคือ เพื่อให้ผู้ใช้ค้นง่ายขึ้น และเพื่อความสะดวกในการค้นคว้าของครูผู้สอน และทั้งผู้ที่มีวุฒิต่างวุฒิต่างบรรณารักษศาสตร์ต่างก็ต้องการจัดแยกหนังสือแบบเรียนออกจากหนังสืออื่นเช่นกัน เหตุที่ทำให้ผลการวิจัยไม่ต่างนั้นเพราะว่า ครูบรรณารักษ์ใช้ความรู้

ทางบรรณารักษ์ประกอบด้วยประสบการณ์ในการสอนหนังสือสำหรับตัดสินใจ และบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษ์แต่อาจได้รับการอบรมทางบรรณารักษ์มาบ้างประกอบด้วยประสบการณ์ในการสอนช่วยให้เกิดการตัดสินใจว่า ควรจัดแยกหนังสือแบบเรียนออกจากหนังสือประเภทอื่นเพื่อความสะดวกในการใช้ในการเรียนการสอนและเพื่อสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษาปฐกศักราช 2521

นอกจากนี้ บรรณารักษ์ที่มีวุฒิศูนย์และวุฒิบรรณารักษศาสตร์ต่างก็ใช้ระบบการจัดหมู่แบบเรียนเหมือนกันคือ แบบสปช. มีหลักในการให้เลขเรียกหนังสือเหมือนกันคือ ใช้เฉพาะเลขหมู่หนังสือทั้งหมดและใช้คู่มือการจัดหมู่ของสปช. เหมือนกัน

สำหรับบรรณารักษ์ที่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด รวมถึงเคยเข้ารับการอบรมสัมมนาการใช้ห้องสมุดมาแล้ว ก็ให้ผลสอดคล้องกับผลดังกล่าวข้างต้นเช่นกัน

แสดงว่าความรู้และประสบการณ์ทางด้านบรรณารักษมีผลต่อการเลือกใช้ระบบการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน สปช. ข้อมูลทางสถิติพบว่า ร้อยละ 43.7 ของบรรณารักษ์มีแหล่งความสามารถในการจัดหมู่มาจากการศึกษาระบบที่ปฏิบัติอยู่แล้วในห้องสมุด การที่บรรณารักษ์ซึ่งมีเวลาน้อย เพราะต้องปฏิบัติงานสอนและงานอื่นๆ ด้วย จะคิดเปลี่ยนระบบการจัดหมู่ที่มีอยู่แล้วในห้องสมุดนั้นเป็นเรื่องเป็นไปได้ยาก เพราะจะพบปัญหาและความยุ่งยากมาก ประกอบกับเป็นงานที่ต้องใช้เวลาอย่างมากพอสมควรจึงจะสมบูรณ์ได้ บรรณารักษ์ที่มีความตั้งใจจริง มีความขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นอย่างแท้จริงเท่านั้นที่จะสามารถทำได้ ซึ่งก็มีเพียงจำนวนน้อย อีกประการหนึ่ง บรรณารักษ์ต้องมีความรู้ด้านบรรณารักษ์มากเพียงพอที่จะจัดทำระบบที่เหมาะสมให้กับห้องสมุดได้ เพราะการวางรากฐานของระบบต้องมีการวางแผนที่ดี มีการศึกษาถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต เพื่อหาวิธีป้องกันล่วงหน้า ดังนั้นบรรณารักษ์ที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษ์มาก่อนหรืออาจมีความรู้ทางบรรณารักษ์บ้างเล็กน้อย จึงต้องอาศัยวิธีการจัดหมู่ตามระบบเดิม ซึ่งถือว่าเป็นการเรียนรู้อยู่ด้วยประสบการณ์

ประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด ได้แก่ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานห้องสมุดของบรรณารักษ์เมื่อเปรียบเทียบกับอายุของบรรณารักษ์พบว่า บรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-35 ปี (44.3%) มีอายุราชการ 11-15 ปี (55.3%) และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานห้องสมุด 1-3 ปี (42.3%) ซึ่งนับว่ามีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุดไม่มากนักแม้จะรับราชการมานานก็ตาม

ผลจากการวิจัยพบว่า อายุของบรรณารักษ์ ไม่มีผลต่อการเลือกใช้คู่มือการจัดหมู่ เพราะบรรณารักษ์ที่มีอายุแตกต่างกัน ต่างก็เลือกใช้คู่มือการจัดหมู่ของ สปช. นอกจากนี้อายุของบรรณารักษ์ยังไม่มีผลต่อระบบการจัดหมู่หนังสือแบบเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดหมู่แบบ สปช. สอดคล้องกับหลักสูตร

การเรียนการสอนมากที่สุด หากใช้การจัดหมู่หนังสือแบบสปช. ย่อมต้องใช้คู่มือการจัดหมู่ของ สปช. วิธีการให้เลขเรียกหนังสือและเหตุผลในการจัดเก็บหนังสือแบบเรียนแบบสปช. วิธีให้เลขเรียกหนังสือคือ ให้เฉพาะเลขหมู่หนังสือทั้งหมด และมีเหตุผลในการค้นคว้าของครูผู้สอน ส่วนประสิทธิผลในการทำงาน ห้องสมุดมีผลต่อการเลือกกระบวนการจัดหมู่หนังสือแบบเรียน แต่ทั้งนี้เพราะกลุ่มประชากรผู้ตอบแบบสอบถามมีประโยชน์อย่างชัดเจนได้ว่า หากบรรณารักษ์มีประสิทธิผลในการทำงานห้องสมุดมากขึ้น จะมีผลต่อการเลือกกระบวนการจัดหมู่หนังสือหรือไม่

สรุปว่า ความรู้และประสิทธิผลของครูบรรณารักษ์มีผลต่อการจัดเก็บหนังสือแบบเรียน ความรู้ครูบรรณารักษ์ได้รับมาจากการศึกษาในสถาบันการศึกษาที่ครูบรรณารักษ์จบการศึกษามา ได้จากการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับห้องสมุดซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ เป็นผู้จัดการอบรมหรือสัมมนาขึ้น เช่น วิทยาลัยครู หน่วยงานนิเทศก์ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัย เป็นต้น ส่วนประสิทธิผลเกี่ยวกับการจัดหมู่หนังสือนั้น ครูบรรณารักษ์จะได้รับจากการเรียนรู้รูปแบบหรือลักษณะงานเดิมที่ห้องสมุดได้เคยปฏิบัติกันมานาน ได้จากการเรียนรู้งานและคิดระบบขึ้นด้วยตนเอง ได้จากการศึกษาค้นคว้าในสาขาวิชา หรือผู้มีประสิทธิผลในการทำงานห้องสมุดมาก่อน ซึ่งผลของการวิจัยมีความสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 เนื่องจากครูบรรณารักษ์ได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมวิชาการให้ห้องสมุดไปใช้จัดหมู่หนังสือในห้องสมุดของตน โดยหน่วยงานที่จัดการอบรมขึ้นโดยใช้ระบบทศนิยมของดิวอี้ คือ วิทยาลัยครู (20.4%) และ หน่วยงานนิเทศก์อบรมการจัดหมู่แบบกลุ่มประสิทธิผล (19.4%) เป็นผลทำให้ครูบรรณารักษ์เลือกการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนตามแบบกลุ่มประสิทธิผลมากที่สุด (37.9%) รองลงมาจัดหมู่แบบผสมระหว่างระบบทศนิยมของดิวอี้กับแบบกลุ่มประสิทธิผล (13.6%) และระบบทศนิยมของดิวอี้ (11.7%) โกล้เคียงกัน ผลการวิจัยดังกล่าว ชี้ให้เห็นชัดเจนว่า ความรู้มีผลต่อการเลือกกระบวนการจัดหมู่หนังสือแบบเรียน

สำหรับประสิทธิผลด้านการจัดหมู่หนังสือ ครูบรรณารักษ์ได้จากการศึกษาระบบที่ปฏิบัติอยู่แล้วในห้องสมุดถึง 43.7% มากกว่าครูบรรณารักษ์ที่ศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์จากสถาบันที่สำเร็จการศึกษา ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่า คือ 34.0% เหตุผลอีกประการหนึ่งซึ่งมีส่วนอย่างยิ่งในการตัดสินใจใช้การจัดหมู่หนังสือแบบเรียนตามกลุ่มประสิทธิผลก็คือ ครูบรรณารักษ์ทุกคนมีประสิทธิผลในการสอนในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ย่อมทำให้ทราบว่า การจัดหมู่หนังสือแบบเรียนตามกลุ่มประสิทธิผลนั้นสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนมากและจะทำให้เกิดความสะดวกในการใช้ทั้งยังเป็นที่น่าสนใจทั้งครูและนักเรียน ดังนั้น จึงทำให้การจัดหมู่แบบเรียนแบบกลุ่มประสิทธิผลเป็นที่ต้องการมากกว่าการจัดหมู่ระบบอื่น โดยที่ครูบรรณารักษ์มีความเห็นว่าเป็นการจัดหมู่ที่เหมาะสมกับหนังสือแบบเรียนมากกว่าระบบอื่น จะเห็นได้ว่า ประสิทธิภาพของครูบรรณารักษ์ ไม่ว่าจะเป็นประสิทธิผลในการสอน ประสิทธิภาพในการทำงานห้องสมุดและอื่น ๆ ย่อมมีผลต่อการเลือกใช้การจัดหมู่ดังกล่าว

ข้อคิดอีกประการหนึ่งที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า การจัดหมู่หนังสือและการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนของห้องสมุดโรงเรียนสพช. มีความหลากหลายในรูปแบบมาก ทั้งที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลเดียวกันคือ จัดหมวดหมู่ความรู้เพื่อให้หนังสือวางเป็นระเบียบเรียบร้อย หยิบใช้สะดวก รวดเร็ว และตรงกับความต้องการของผู้ใช้ วิธีการจัดหมู่รูปแบบต่างๆ ที่ครูบรรณารักษ์ต่างเฝ้ารอพยายามคิดขึ้น น่าจะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความต้องการรูปแบบ หรือระบบที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงาน ซึ่งควรจะเป็นหน้าที่ของ สพช. ในการวางแนวทางให้แก่ครูบรรณารักษ์ในฐานะเป็นหน่วยงานต้นสังกัด สพช. ควรทำการศึกษา วิเคราะห์และปรับปรุงระบบให้มีความยืดหยุ่น และมีความคล่องตัวในการทำงานสูง โดยจัดการฝึกอบรมการปฏิบัติงานห้องสมุดแก่ครูบรรณารักษ์เป็นประจำทุกปี และควรมีการจัดการสัมมนาทางวิชา เพื่อกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของห้องสมุด ตลอดจนเปิดโอกาสให้ครูบรรณารักษ์ได้มีส่วนร่วมในการอภิปรายและออกความคิดเห็น เพื่อนำมาพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน สพช. ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรสร้างรูปแบบของการจัดหมู่ชั้น 2-3 แบบ จากนั้นนำระบบที่สร้างขึ้นนี้ไปทดสอบว่า ระบบใดจะเป็นระบบที่จัดหมู่หนังสือแบบเรียนได้ดีที่สุด ความคล่องตัวและยืดหยุ่นสูง หรือมีปัญหาน้อยที่สุด ผลที่ได้รับ สพช. สามารถนำเอาระบบที่มีผู้เลือกมากที่สุดไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงรูปแบบการจัดหมู่หนังสือสำหรับห้องสมุดโรงเรียน สพช. ได้ เพื่อใช้พัฒนาความรู้ใหม่ ๆ แก่บุคลากรโดยเผยแพร่ในการจัดอบรมครูบรรณารักษ์ต่อไป

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดหมู่หนังสือประเภทอื่น เช่น คู่มือครู หนังสือหลักสูตร หนังสืออ่านประกอบ ซึ่งมักประสบปัญหาว่า ไม่สามารถจัดหมู่รวมกับหนังสือทั่วไปได้ จึงน่าจะมีการศึกษาเพื่อหารูปแบบและแนวทางในการจัดหมู่หนังสือเหล่านี้แก่ครูบรรณารักษ์

ข้อเสนอแนะสำหรับครูบรรณารักษ์

1. ครูบรรณารักษ์ควรชวนหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานห้องสมุด เช่น ศึกษาการจัดหมู่ระบบทศนิยมของดิวอี้ และแบบกลุ่มประลบการณ เพื่อให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรือสอบถามเพิ่มเติมจากผู้รู้ทางบรรณารักษศาสตร์และผู้มีประสบการณ์อย่างดี เกี่ยวกับระบบการจัดหมู่ดังกล่าว ตลอดจนติดตามความเคลื่อนไหวของข่าวสารการอบรม เพื่อที่จะเข้าร่วมและนำความรู้ที่ได้กลับมาพัฒนางานของตนต่อไป

2. จากการวิจัย ครูบรรณารักษ์ควรสังเกตและศึกษาความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดที่ใช้หนังสือแบบเรียน ว่าควรใช้วิธีจัดแยกหรือจัดรวมหนังสือแบบเรียนไว้กับหนังสือทั่วไป โดยศึกษาประโยชน์ของการจัดแยกและจัดรวมหนังสือแบบเรียนกับหนังสืออื่น ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ให้แล้วในตารางที่ 15, 20 และ 21 เพื่อที่ครูบรรณารักษ์จะสามารถเลือกใช้วิธีการจัดหมู่หนังสือแบบเรียนได้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุด

ข้อเสนอแนะสำหรับสพช.

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของครูบรรณารักษ์ ในแบบสอบถามตอนที่ 1 ได้ข้อมูลพื้นฐานว่า ครูบรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 27-38 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี 96.2% มีประสบการณ์ในการทำงานมานานประมาณ 11-15 ปี และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานห้องสมุดระหว่าง 1-3 ปีเป็นส่วนใหญ่ ทำให้สรุปได้ว่า อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานของครูบรรณารักษ์อยู่ในช่วงที่มีความพร้อมสูง กล่าวคือ อายุ 27-38 ปี กำลังอยู่ในวัยทำงาน มีความกระตือรือร้นสูง และต้องการความก้าวหน้าในอนาคต มีการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในสังกัด สพช. เป็นบุคลากรที่มีความรู้สูง และการที่ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีอายุราชการ 11-15 ปี และทำงานห้องสมุดมาแล้ว 1-3 ปี จึงมีประสบการณ์ในการทำงานมาพอสมควร ดังนั้น ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน สพช. มีความพร้อมทั้งวิสัยทัศน์และคุณวุฒิในการพัฒนาห้องสมุดให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สพช. ในฐานะหน่วยงานต้นสังกัด ควรใช้โอกาสนี้เร่งรัดจัดการอบรมหรือสัมมนาขึ้น เพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับห้องสมุด ทำให้ครูบรรณารักษ์เกิดความเข้าใจการปฏิบัติงานห้องสมุดยิ่งขึ้น เป็นต้นว่า การใช้ห้องสมุด การจัดหมู่หนังสือ การบริการห้องสมุด และการผลิตหนังสือแบบเรียน โดยอาจให้ความร่วมมือกับวิทยาลัยครูในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อจัดการสัมมนาในเรื่องดังกล่าวขึ้น เป็นการเผยแพร่ความรู้และพัฒนาครูบรรณารักษ์ในส่วนภูมิภาคอย่างทั่วถึง ทั้งนี้วิทยาลัยครูเป็นหน่วยงานที่ให้ความสำคัญและเป็นผู้จัดการอบรมสัมมนาแก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว หากเกิดความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานทั้งสองคือ วิทยาลัยครูและสพช. จะทำให้ห้องสมุดโรงเรียนพัฒนาไปได้อีกไกล

นอกจากนี้การจัดตั้งศูนย์บริการทางเทคนิคเพื่อให้บริการด้านงานเทคนิคของห้องสมุด (ลอง ใจชื่น, 2520) จะสามารถช่วยให้ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนซึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบงานนอกหน้าที่หลายอย่าง ทำให้มีเวลาทำงานห้องสมุดน้อยนั้น มีเวลาในการปรับปรุงบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดเพิ่มขึ้น เพราะศูนย์บริการทางเทคนิคจะเป็นผู้รับผิดชอบงานเทคนิคทุกขั้นตอน เช่น การจัดหมู่ และทำบัตรรายการ ซึ่งเป็นงานที่ยุ่งยากและใช้เวลามากสำหรับครูบรรณารักษ์ ศูนย์บริการทางเทคนิคซึ่งมีศึกษานิเทศก์ฝ่าย

ห้องสมุดเป็นผู้ดำเนินการจะเป็นผู้รับผิดชอบแทนครูบรรณารักษ์เป็นการแก้ปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนได้เป็นอย่างดี
ดี ย่อมเป็นการดีสำหรับครูบรรณารักษ์ที่มีเวลาน้อยเนื่องจากรับผิดชอบงานหลายด้าน และครูบรรณารักษ์ที่
ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดหมู่หนังสือ นอกจากนี้ครูบรรณารักษ์ยังสามารถขอคำปรึกษาแนะนำในเรื่อง
เกี่ยวกับห้องสมุดจากศูนย์บริการทางเทคนิคได้ และศูนย์ดังกล่าวจะเป็นผู้ให้ข่าวสารการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ทาง
ห้องสมุดแก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนต่าง ๆ เป็นการพัฒนาบุคลากรของ สปช. ด้วย

ดังนั้น การจัดตั้งศูนย์บริการทางเทคนิคจะช่วยแก้ปัญหาด้านกำลังคน และงบประมาณที่ สปช.
มีอยู่อย่างจำกัดลงได้ ก่อให้เกิดผลดีในการดำเนินงานเพราะการที่ช่วยลดภาระของครูบรรณารักษ์ลงไป
ย่อมทำให้มีเวลาปรับปรุงงานด้านอื่น ๆ ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และยังทำให้ห้องสมุดโรงเรียนทุกแห่งมีระบบ
การจัดหมู่หนังสือที่มีมาตรฐานเดียวกัน ละดวงแก่การใช้และการให้บริการระหว่างห้องสมุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY